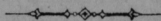

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 6.

V Ljubljani, 15. marcija 1875.

Tečaj XV.

„Tovariš“ tovarišem.

(Dalje.)

Razmotajmo svoj predmet dalje! Prišli so pr. l. na versto pri o-krajnih učiteljskih zborih volitve v deželno učiteljsko skupščino. Ni moglo dvombe biti, kako bodo izveršile se volitve. Čudo, da je bil voljen tû in tam kakšen národni učitelj. So pa tudi naši odpadniki izverstni agitatorji, pri njih je stroga disciplina, brez katere se ne doseže ničesa. Prišel je 21. sept. pr. l. in ž njim dež. učit. skupščina. Kaj so govorili, kaj so sklepali, o tem smo že govorili drugej. Navadne fraze, s katerimi se lové tički na limanice, so bile tu na prvem mestu n. p. večja plača, večja veljava in poslušaj svet! ostreje pokorjenje národa. Kar je pa zvo-nec nosilo vsemu, pa je bilo: ne krajni šolski svet, marveč deželni šolski svet naj nasvetuje in imenuje učitelje. In to je podpirala večina učiteljev, tedaj: kmet, meščan plačaj, za to si! sicer, pa molči! — A to je pa bilo večini deželnega zbora vendar le odveč. Ranjki dr. Costa, pred vsem pa dr. Zarnik, sta stvar imenovala s pravim imenom. Kaj pa učitelji! Hvaležni so bili dr. Zarniku, da je enkrat resnico povedal, — a nič manj kakor to! Kakor, da bi kdo dregnil med seršene, so zaveršali kolovodje učiteljske skupščine, nahujskali so svoje priveržence, osleparili druge učitelje, do so podpisali nekov protest zoper dr. Zarnika, v katerem izrekajo, da so svobodno glasovali in ni nihče na nje vplival. Da je bila poslednja zmeta še huja od perve, so dokazali domači listi dovolj jasno vsakemu mislečemu človeku. — „Učit. Tov.“ je sicer tudi o tej priliki svoje povedal, a svojih sobratov zarad tega

ni obsojeval, marveč miloval, da so prišli v tako čudno sotesko, na tako razpotje, kjer jim nikakor ni bilo na voljo dano, izraziti svoje pravo mnenje. Tisti pa, ki so učitelje na led speljali, so trobili po vsem svetu: kranjski učitelji so vsi pridobljeni za nemčurstvo. Edini g. Stegnar je podpis dal pod takim pogojem, da ga tačas niso objavili, sedaj pa besede tergajo iz njegove izjave, in zaupanje v zlo rabijo. Misliti bi bilo, da bodo ti ljudje molčali o tem, kar se jim zaupno pové. A ne, zato imajo ljudje, ki tako brezobzirno vse objavijo, na videz prav, ker mi ne moremo tako brezobzirni biti, da bi svoje prijatelje izdajali, in bi take reči povedali le tačas, ko bi bile vredne sodnijske preiskave in ko bi ljudje ostali pri tem, kar so enkrat govorili. A brez podlage ni mogoče staviti poslopja. V svoji zadnji izjavi tarna „Schlztg.“, da so na Kranjskem taki učitelji, ki delajo zoper povišanje plače. To je zopet ena tistih zvijač, s katero pobijajo možje od „Schlztg.“ ljudi, ki niso z njim enacega mnenja. Kako to, da l. 1873, ko so pervikrat sprožili peticijo za povišanje plače, „Schlztg.“ ni rekla, da tisti, ki je niso podpisali, so vzrok, da je bila ta prošnja zaveržena. — Ko iz te moke ni bilo kruha t. j. ko je deželni odbor odložil to prošnjo, skoval je „Lehrerverein“ prošnjo za mestne učitelje. A podpisal je le tisti mestni učitelj ni, ki pravi, da ne podpiše ničesa, kar pride od „Lehrerverein-a“, dokler terdi taka načela. — In ob tistem času so pa tudi učitelji, se vé, da ne vsi, prosili za državno suknjo. To se je celó Nemcem preveč zdeło, rekli so, da tista roka podpisuje peticijo na državni zbor, v kateri prosi za uniformo; pri mestu pa prosi tudi za povišanje plače. Mestni učitelji so potem sami prosili za povišanje plače, sedaj pa v lepi složnosti in mesto je res plačo zboljšalo; zaradi prve ali druge prošnje, tega nam niso povedali. Pri teh okoliščinah pa pravi „Schlztg.“, kar nikjer ni, je na Kranjskem, učiteljsami agitirajo zoper povišanje plače?! Ali niso taki ljudje res izverstno delavni — za svoj „Lehrerverein“? Ali ne znajo res stvari tako zasukati, da poslednjič sami sebi verjamejo! Kaj pa je storiti učiteljem v takih okoliščinah, ko jim „Schlztg.“ vse blagosti in dobrote kar vsiliti hoče. Basen pripoveduje, koliko je terpel revež, kateremu so pečene tice v usta letele. Z rokami in nogami se je branil, a vse ni pomagalo nič. Usmiljen človek mu vendar reče: Usta zapri, pa ti ne bodo tice mogli notre. Ravno to bi jaz svetoval svojim tovarišem, nikar ne hodite blizo, ne verjemite lepim besedam, ne dajte se rabiti za orodje ljudem, ki ne iščejo vas, marveč sami sebe, svoje slave! Zberite se okoli naroda in okoli mož, ki zastopajo narod; narodni učitelji ne morejo drugačne politike imeti, kakor jo imajo narodni možje, tisti, ki narod zastopajo. Učitelj, ki pri vsaki priliki praša, koliko mi da národ, bo národen le toliko časa, dokler mu kdo drugi ne obljubi več! — Da

se je učiteljem plača zboljšala, in ne mara da se še bode, to je stvar pravična, kajti svet več tirja od učiteljev, tedaj naj tudi zboljša njih materialno stanje.

Zavedanje.

Dostikrat je potrebno, da iz svojega stališča vemo določiti, na kateri strani sveta so drugi kraji. Ta potreba je bila vzrok za izsledovanje gotovih oporišč, vsled katerih je mogoče zopet najti glavne strani, s katerimi se dajo druge primerjati in določevati. Že v starodavnih časih je bila tečajna zvezda naj bolj zanesljivo oporišče, ker ona je edina zvezda, ki svojega stališča vsaj na videz nikdar ne spremeni.

Da tečajnico (polarno zvezdo) najdemo, poiščimo si naj popred sozvezdje velicega voza. To občeznato sozvezdje šteje 7 jako svetlih zvezd; 4 izmed njih delajo podobo čveterokota, in ostale tri naslanjajo se nanj v sločeni čerti, ter delajo vozu oje. Ako si mislimo zadnji zvezdi, na nasprotni strani ojesa z ravno potezo zvezani, in to čerto podaljšano dobro 5krat toliko, kolikor stojite zvezdi vsaksebi, tedaj zadene poteza na svetlo zvezdo, ki je skrajna zvezda „malega voza“, sozvezdja, ki je nekaj manjši od velicega voza, sicer mu pa zelo podobno, samo da zvezde niso tako svetle, in da stoje ravno v nasprotni podobi. Na ta način najdena zvezda je: tečajnica“.

Proti oni strani, kamor kaže tečajnica, leži na vides navpik pod njo točka v obzorji, ki jo imenujemo: sever. V stran proti severju pada točno ob poldne naj krajša senca palice, navpik v tla vtaknena. Pred poldnevom je senca na levo, po poldné pa na desno obrnena.

Zarad tega se imenuje ta poteza, kazajoča proti severu — poldanska čerta — poldnevnic; njen končaj na eni strani je severna, na drugi pa južna točka.

Z mérjo poldnevnic primerjajo se druge meri, tako n. p. stran solnčnega vzhoda ali jutra, potem stran zahoda ali večera. Obe ti meri obrnete se ob poletnem času bolj proti severju, in po zimi bolj proti jugu, samo ob času spomladnega in jesenskega enakonočja stojite navpik na poldnevnic. Za pravo vzhodno-zahodno certo se je toraj odločila navpičnica, stoječa na poldnevnic. Njena konca sta vzhodna in zahodna točka, blizo prve solnce vzhaja, blizo druge zahaja. —

Naj imenitnejše 4 točke: sever, jug, vzhod, zahod, služijo, da ločimo in zaznamujemo strani neba. Zovemo jih zategadel glavne točke našega obzorja. Ako se z obrazom proti severu obrnenim vstopimo, tedaj imamo na desni vzhod, na levi zahod in za saboj jug. Pod banderici, veternicami, verh hiš ali stolpov kažejo mnogokrat palčice na glavne strani neba, da se ložej po veternici spozna, na katero stran veter vleče.

Ako hočemo glavne strani neba po dnevi določiti z ravno ne prestrogo natanjčnostjo, storimo tako: Na gladki leseni ploščici narisa se več krogov; navpik v njihovo središče vsadi se kos pletilne igle. Ta priprava položi se na kraj, kateri solnce obseva dopoldne in popoldne, recimo na kako okno. Zdaj se dolgost iglene sence opazuje, ter se zaznamujejo tiste točke na krogih, na katere konec sence zjutraj in popoldne zadene. Ako se potem med dve točki, ki na istem krogu ležite, spona narisa, ter razpolovi in iz središča do najdene polovice ris potegne, tedaj pokaže ta čerta, kam meri poldnevica. — Če pri drugi priliki pogledamo igleno senco v trenutku, ko se senca vjema z narisano čerto, takrat je ravno poldan. Onkraj središča na ploščici podaljšana čerta kaže proti severju, in navpičnica, zarisana na poldnevico meri na izhodno in zahodno stran. Iz poldnevnice sklepamo toraj na vzhod ali orient, in to se imenuje orientirati se, ali zavedati.

Poldnevico na oba načina najti, je pa le mogoče pri jasnem nebu, naj bolj gotovo in hitro pa poleg tečajnice po noči. —

Kolike važnosti je zavedanje, tega v naši domovini ne čutimo, niti ne spoznavamo, ker imamo dovolj dobrih cest in kažipotov. Kdor se pa hoče zavedati v ptujem kraju, ali v kacem velicem mestu po zemljevidu, mora strani neba prav dobro poznati, ako neče v ulicah zgubiti se. To znanje je še bolj pomenljivo za mornarja, ki mora široko morje prebroditi. Dostikrat bi se ne vedel kam obrniti, ko bi mu pri oblačnem ali meglenem vremenu ne bilo mogoče najti oporišč v zavedanje. V takih zadregah bili so mornarji še v 14. stoletji. Ko so se od morskih bregov oddalili in zgubili kopno zemljo izpred oči, pretila jim je velika nevarnost, da bi se bili zgubili in nesrečno končali življenje v valovih mogočnega morja.

Jako imenitna je bila toraj iznajdba kompasa. Ž njim se morejo določiti strani sveta v okoliščinah, kjer ni zato nobenih drugih pripomočkov, kakor na morji, v rudnikih, sredi velikih gozdov. Ta iznajdba se je v Evropi začetkom 14. stoletja jela razširjevati po Lahu „Flaviju Gioja“. — S pomočjo kompasa zavedali so se brodniki na visocem morji tudi pri slabem vremenu, ter so v določeno mér naprej jadrati približevaje se svojemu cilju. Pomorska pot v vzhodno Indijo okoli Afrike, v Ameriko in Avstralijo je bila najdena le s kompasom.

Jan Nep. Nečásek.

G.

»Povsod, v šoli in v cerkvi, smo Vas vidili vselej v svoji sredi.«

Kakor ste nekdaj dve ženski prišle k Salomonu kralju in se prepirale pred njim za še živo dete, češ: „Moj sin živi, in tvoj sin je

mertev;“ „Ne, ampak tvoj sin je mertev, moj pa živi“ — tako, prav tako prepirate se nekaj let že cerkev in država za šolo ali šolsko deco, češ, moja je, ne pa tvoja. (Vid. Alb. Stolz Kal. 1873.)

Pervotno pravico do šole ima cerkev, drugotno ima država (Gl. Dr. A. Stöckl Paedagogik str. 97. 104). Cerkev je šoli mati in ostane mati, če tudi hčerka postane razuzdana! Cerkev katoliške šole ne pusti in je pustiti ne more, če jo tudi popuščajo celó duhovni predstojniki katoliški. Kakor nekdanj pred Salomonom prava mati, kliče še sedaj cerkev katoliška: „Nikar otroka ne sekajte, nikar ne delite (modus vivendi), nikar ga ne umorite“; kajti ona ima serce, in v sercu gorečo ljubezen do šolske dece.

Bilo je leta 1861, da sem vpričo bil pri izpraševanju in slovesnem sklepanju šolskem v Idriji. Med obedom pri tedanjem ravnatelju zatožim poslej dospévšemu Nečásku sicer milega mi součenca, da premalo ravná s cerkvijo, da premalo slovéní, preveč pa nemškutari! Nečásek jame nato popraševati ravnatelja, v katerem jeziku se pridiguje v „nemški“ Idriji, in ko pozvé, da ob nedeljah in praznikih, dopoldne in popoldne, le po slovenski; vstane ter obernivši se proti njemu, kakor je že on znal, pomenljivo reče:

6) „Pa vi hočete šolo ločiti od cerkve!?“

Ta pomenljiva beseda Nečáskova poprijela je takrat močno mene. ter vse pričujoče, med kterimi je bil tudi Ljubljanske vzgledne šole voditelj K. Legat; vzlasti pa mi je na misel hodila o prerani smerti tedanjega ravnatelja, češ, morda si žertva težnji — cerkev in šolo razvezujoči, kteri si stregel tolikanj — nevedé in nehoté!?

Vedoma in hotoma pa je Nečásek služil težnji — cerkev in šolo ljubeznjivo vežóči; vsaj je nauk, ki ga je razodel nam Božji učenik ter ga razlaga njegova sveta cerkev, edino povréslo (religio), ktero vse posvetne vede in človeške nauke lepo veže v krasno Bogu prijetno, nam pa za čas in večnost koristno snopovje. Dokler človek vé in véruje, da je stvarjen ne le za ta, ampak tudi za uni svét; vé in véruje, da mu je v dosego tega namena treba delovati, in da namena tega ne more doseči brez cerkve Kristusove, v kteri so nam obilno na ponudbo v to potrebni pomočki. Toraj kaže učna osnova gimnazijska l. 1849, naj posamni nauki obračajo se k vernim in nravnim vzorom ter v njih se vjemajo kakor v svojem središču (S. 9: „*Ein Zusammenstreben aller Lehrgegenstände zu den Ideen der Religion u. Sittlichkeit, als ihrem gemeinsamen Mittelpunkt, u. eine gute Disciplin sind die beiden Mittel, welche im Allgemeinen den Schulen für diesen Zweck zu Gebote stehen*“); toraj modro veléva, naj veroznanstvo prav se uči — tako, da se vzbuja in gojí resnična pobožnost, in naj vsi učitelji to delo pospešujejo s svojim

učenjem in vedenjem (§§. 66, 2: „*Echte Frömmigkeit, welche, gleich entfernt von Aberglauben u. Zelotismus wie von leerem Indifferentismus u. oberflächlicher Zweifelsucht, in der Demuth des Herzens wurzelt, soll gepflegt werden durch Religionsunterricht u. zweckmässige religiöse Uebungen; sämmtliche Lehrer der Schule aber haben in ihrem Unterrichte u. Betragen gewissenhaft darauf zu achten, dass sie die Wurzeln wahrer Religiosität niemals schwächen, sondern, so weit es an ihnen liegt, kräftigen und stärken.*)

Na te pravila pazil je vedno Nečásek ter po moči skerbel, da so jih spolnovali učitelji in učenci. Kazal jim je to sam s svojim učenjem in življenjem. — Nikdar ni tožaril, da se gimnazijalci preveč učijo kerščanskega nauka; marveč je skerbel, da se uči veroznanstvo vedno bolje ter v duhu cerkvenem. Svést si, da treba je po veri tudi živeti, hodil je na pr. ob nedeljah in zapovedanih praznicih sam k šolski sv. maši verno enkrat v križansko, enkrat v nunsko cerkev, in o velikonoči k duhovnim vajam in sv. obhajilu rédoma sedaj k zgornji, sedaj k spodnji gimnaziji. Pa ne le o godovih, vsaki dan prihajal je vsem v spodbudo k šolarski sv. maši po zimi in po letu, o gerdem vremenu, časih celó bolehen, ter je z učitelji, kateri se nikdar niso pograšali, skerbel, da godí se vse dostojno. Čeh — po rodu že pévec i godec — ni mogel sterpévati, da šolska mladina ne bi péla pri sv. maši; toraj je vadil mlade pevce ter vodil jih s perva celó v cerkvi sam, dokler so prevzeli poznej iz učiteljstva nekteri ta posel ter podpirali ga v njem — Bogu na čast, mladini na blagor.

Razun po daritvi sv. maše in nauku sv. vere prihajajo nam v dosego večnega namena potrebni pomočki v katoliški cerkvi po svetstvih ali zakramentih, in kdor je v stanu milosti posvečujoče, treba mu je sproti tudi delujoče, da raste v modrosti ter ljubeznjivosti pri Bogu in pri ljudéh. Toraj je Nečásek skerbel, da se je molilo v šoli pred naukom in po nauku; da so hodili učenci na tanko k sv. maši; da so prejemale vredno sv. zakramente — vsaj petkrat na leto — vzlasti slovesno o velikonočnih vajah. Pri sercu so mu bile vernemu človeku tolikanj vgodne cerkvene slovesnosti, in da jih je po moči vživala šolska mladina, bilo mu je mar. Primérno so se obhajale pod njim šolskega leta pričetne in konečne svečanosti, pa tudi sploh javne cerkvene slovesnosti na pr. prošnji in veličastni obhodi ali procesije, sveto leto, pogreb ranjcega in vhod novega kneza vladnika, obredi za ranjciimi ter dotični pogrebi; pod njim se je vstanovila sprelepa slovesnost sv. Alojzija ter pobožnost pervega sv. obhajila; pod njim so si omislili dijáci mično podobo ter krasno zastavo sv. Alojzija, zavetnika svojega, da so se tim rajši po notranje in vnanje vdeleževali cerkvenega življenja.

Kakor cerkvene obrede, číslal je tudi cerkvene obrednike — du-

hovnike. Veroučitelj više gimnazije imel je vselej prvo mesto na njegovi desnici, in učiteljem novincem rad je kazal prijateljsko, katerim tudi cerkvenim predstojnikom gré pozdrav ali poklon. Dobro tudi vém, v kolikem ljubeznjivem spoštovanji bil je Nečásek ranjkemu knezu Antonu Alojziju. In kar je najviše pomembe, je to, da vse cerkveno dejanje in ravnanje Nečáskovo bilo je resnično, prosto, priserčno, brez hinavstva; tega mu najgerši zavid oponašati ni mogel.

Kakor v beli Ljubljani, tako živel je s katoliško cerkvijo Nečásek tudi v zlati Pragi. Nevarno obolel poprosi koj cerkvenih tolažil in previden s sv. zakramenti tolaži svoje preljubo, češ, da zagrebli bodo le revno truplo, duh njegov pa jim bode čujoč vedno na strani; „v tolažbo vam bodi, da se nisem strašil smerti, in živite tudi vi tako, da bote mirno pogledovali v večnost, in veseli se snidemo v prihodnjem življenji“ i. t. d. — Dokler je bil zdrav, povsod — v šoli in v cerkvi — só vidili ravnatelja Nečáška vselej v svoji sredi učenci slovenski, pa tudi česki; in kedar umre, postavijo nepozabljivemu reditelju hvaležni učenci česki na grob spominek in na njem v mili pesmici spoznavajo to, kar spričujejo mu v svoji svedočbi učenci slovenski. L. 1867 so 26: majnika blagoslovili spominek, in o tej priliki je katehet P. Neumann vpričo učiteljev in učencev Štaromeške gimnazije slovesno kazal, kako se je razodévala ranjkega pobožnost, in da prva zvezdica v življenji Nečáskovem je sijala k slavi Božji, k slavi Gospoda vseмогоčega, kar je z učenci vred opazoval hvaležno:

»O jak často jsem hleděl s uctou na muže toho ctilodného, jak často jsem Bohu díkoval při oběti nejsvětější, že oblažil ústav náš mužem tak šlechtným, tak bohabojným« i. t. d.

„Pustite otročiče, in nikar jim ne branite k meni, ker takih je nebeško kraljestvo“ — kliče z vstanoviteljem svojim cerkev katoliška, ki nas je po sv. kerstu duhovno prerodila in posvetila v otroke božje; hrani in živi nas z božjo besedo in z angeljskim kruhom; redi nas v strahu božjem; na strani nam je z molitvijo, tolažbo in božjo pomočjo vsekdar v življenji, o smerti in celó po smerti. — Ako se tej predobri materi odteguje šolska deca, kolika krivica! In čim bolj se odterguje kerščanstvu, tim bolj se pogrezuje v poganstvo. In naj se reče in počne kar koli, mirú ne bode, dokler Salomon živega otroka — šolske dece — ne izroči spet pravi materi.

»Kom úr cerkev ni mati, njemu Bog ne bo oče.« (Sv. Ciprijan.)

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristnega skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj pozabljivosti, in postavljaš hkrati sam sebi stalni spominek po prislovcu latinski: „Littera scripta manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

23. dan septembra. (Razstava učnih pripomočkov v politehniki. Obdarovanje slušateljev gospodarskega kurza s koristnimi knjigami. „Geologische Reichsanstalt.“ Dunajski vozniki.) Ko smo prišli danes zjutraj v politehniko, naznanjeno nam je bilo po priljudnem g. portirju, kateri nas je zdaj že skoraj vse po osebi in imenih poznal, da je dobro znana knjigarna Sallmayer & Compagnie napravila razstavo učnih pripomočkov, katero si ogledati moremo v nam naznanjenih sobah politehnike. Da si tega nismo pustili dvakrat reči, lahko se razumé. Kakor hitro pa je stopila moja malenkost v dotične prostore, djal sem koj nekako nevoljin sam sebi in tudi proti tovarišem: Zakaj si niso domislili g. g. Sallmayer in drugovi tega poprej, ampak še le predzadnji dan, ko je tudi še drugih opravil in potov več ko dovolj! Kolikokrat bi bili mogli ogledovati vsaj za kaki četert ure tū nakupičene sprelepe, ter za šolstvo jako koristne reči; in gotovo bi si bil marskateri učitelj odtergal rad mnogo grizljejev od ust, da bi bil le mogel nakupiti kako zmed obilnih raznoverstnih izloženih stvari za svojo šolo. Zdjaj to ni bilo ravno več lahko mogoče, ker denarni stan je bil že do malega pri vseh pod ničlo, ali kakor Nemci pravijo, „am Gefrierpunkte“. S čimur nam je pa g. Sallmayer-ovi štacunski postrežnik, (— rojen Slovenec iz Kranjsko-dolenjskega —) še bolj narejal skomino, bila je 72 strani obsegajoča, na dar ponujena knjižica, pod naslovom „Hand-Bibliothek für Lehrer“, katera nam je popisovala razstavljenе predmete in sploh vse reči, katere imajo imenovani gospodje za šole na prodaj. Oj, koliko koristnega, pa tudi lepega in mičnega smo videli v tej izložbi! Razpostavljeni so bili: raznoverstni računski aparati; premične abecede in umetne naredbe za uk v branji; sveto-pisemske stenske slike stare in nove zaveze; brez števila slik za kazavni poduk, namreč: živalstva in rastlinstva, strupenih in jedljivih gób, avstrijskih in nemčijskih strupenih zelišč, kmetijstvu koristnih ptic, kmetijstvu škodljivih zuželkov in merčesov, živalskih kostnjakov; — stenske table za fizikalni uk; anatične stenske table; zgodovinske table za ljudske šole; trideset rokodeljskih delavnic (se vé, v slikah) z vsem potrebnim orodjem; rudnistvo v slikah i. t. d. Videli smo dalje 25 kri-

stalnih modelov, 50 plemen rudnin (mineralij) in 25 verst gorovja (Gebirgsarten), vse to spravljeno v ličnih predalčkih; — mali muzej za ljudske šole, obsegajoč 400 raznoverstnih predmetov, vse v prilično omarico vloženo; — zbirko 100 žužkov; — zbirko natanjčno ponarejenih žlahtnih kamnov in biserov; — zbirko žival iz razmehčanega papirja (Papirmaché), natanjčno po natori posnetih i. t. d. — Globusov, telurijev, raznoverstnih zemljevidov in predložkov za risanje bilo je brez števila, eno lepše in umetnejše narejeno mimo drugega. Knjig pedagogičnih in učnih; učiteljskih in šolskih časnikov, kakor tudi zabavnih knjižic za šolske bukvarnice i. t. d. bilo je je kar cele skladanice razpostavljenih, in ko bi bil hotel vsako reč posebej pogledati, potreboval bi bil v to več dni. Že zgoraj sem omenil, da bi si bil marsikdo gotovo veliko rad prihranil, da bi bil mogel zdaj kaj kupiti v tej razstavi; ali zadnje dneve nam je denar zginjal kot kafra, toraj smo si do malega mogli vzeti iz nje le na dar ponujeno knjižico. Meni je bil k sreči vendar g. „finanminister“ še toliko naklonjen, da sem kupil šestero ličnih slik, dobro posnete obraze namreč: svitlega cesarja Franca Jožefa in cesarice Lizabete; cesarevič-naslednika Rudolfa in nadvojvodinje Gizele; ter nesrečnega cesarja mehikanskega Maksimilijana in njegove soproge Karlote, in sicer za mojo šolo v daljni domovini, kot spominek mojega dunajskega šolanja. *) — Zapišem naj pa ob enem tudi misli, ki so me sprehajale med pogledovanjem razpostavljenih reči. Marskaki učitelj, pa tudi marskatera šolska občina, si pogosto želi kupiti učnih pripomočkov za svojo šolo. Ne bilo li dobro in želeti, da bi bil vsaki učiteljski pripravnišnici pridružen tudi nekak muzej, v katerem bi bilo najti in videti vsakoverstnih učnih stvari in sploh vsega, kar se rabi ali na novo vpelje pri šolstvu? V tacih muzejih bi učitelji ali šolske občine lahko ogledali natančno, kar bi si radi kupili, ter prevdarjali, ali se jim vidi za rabo pripravno ali ne. Če bi pa zarad denarnih zadržkov, ali o pomankanji pripravnega prostora ne mogla imeti vsaka pripravnišnica takega muzeja, vsako deželno glavno mesto bi ga pa na vsaki način moralo imeti, in gotovo bi služilo to šolstvu kolikor toliko v pospeh. Menim pa tudi, da vsaj v tej zadevi bi se smela Avstrija ponašati, da je to njena originalna ideja, ter da si vsaj naprava tacih muzejev ni izprosila, ali siloma vzela na posojilo pri družih sosednih narodih. Jaz vsaj si ne vem spominjati, da bi bil o tacih napravah kje kaj bral. Če pa šolske oblasti kaj takega speljati za potrebno ne spoznajo, naj bi pa vsaj kak knjigar v večjih mestih napravil tak šolski muzej, kar se bi mu to gotovo dobro splačalo. *) —

*) Te slike dal sem vložiti v zlate okvire, in kinčajo o izvanrednih šolskih slovesnostih njene stene. Ostale bodo inventarna šolska lastnina. Pis.

*) Gospod Giontini v Ljubljani! kako Vam dopade ta moj svet? Poskusite. Pis.

Kot v slovo dobili smo danes v šoli od slavnega ministerstva na dar nekateri po čvetero, nekateri celo po petero knjig. Podeljene so bile meni naslednje: „Das Ganze der Landwirthschaft in Bildern v. Dr. Wilh. Hamm“ (jako obširna lepa knjiga s 719 slikami in z razjasnili k vsaki sliki); „Die Bodencultur-Verhältnisse Oesterreichs“; „Praktische Düngerlehre: gemeinverständlicher Leitfaden der Agrikultur-Chemie von Dr. Emil Wolf“; in „Die Verbesserung der Alpen-Wirthschaft von Adolf Trientl.“ (To hvalevredno knjigo je dal posloveniti lanskega leta naš slavni deželni odbor.) Daroval nam je tudi še posebej blagi g. dr. Melicher svojo knjižico: „Skizze der nützlichen und schädlichen Insekten als Grundlage zur Gründung eines österreichischen Insekten-Central-Vereines“, ki je sicer majhna po obliki, ali njeni obseg je jako znamenit, zlasti za ljudskega učitelja. Petero mi zelo všečnih knjig poneseš tedaj saboj na daljni dom, katere mi bodo, ako mi Bog da doživeti, mnoga mnoga leta klicale v spomin uke na Dunaji slišane. Sklenil sem, pustiti tudi te knjige nekdam železniški šoli kot v spomin svojega dunajskega šolanja. Naj se mi pa ne zameri, da govorivši o tem lepem daru dodam tudi tū eno svojo opombo. Kakor smo namreč mi odrašeni učitelji jako radi in z veseljem sprejeli darovane knjige, in kakor se tudi drugi še dokaj višji gospodje z radostjo poslužijo raznih odlik, nič manj rada je tudi mladina z nedolžnim veseljem sprejemala o sklepu šolskega leta kako podarjeno knjižico, dokler postava ni tega zabranila. Govorilo se je o tem že mnogo „pro“ in „contra“. Naj pa zagovarja kdorkoli in kakor že hoče to zapoved (ali bolje: prepoved), jaz se nisem strinjal nikdar z njo, in se tudi nikoli ne mislim. Ako imamo za malopridne otroke grájo (in tudi šiba bi nikakor ne škodila!); zakaj bi za pridne šolarje hvale, združene s kakim primernim darkom, ne smeli imeti? Ni tudi vse „excellent“ in „brillant“, kar si je vmislil novejši čas; in če bi tudi vse drugo táko bilo, odprava šolskih daril gotovo ni. (Dalje prih.)

Zakon,

da se odpravi učnina ter prenaredita §§. 45 in 46 postave od 29. aprila 1873. l., št. 21.

Veljaven za vojvodino Kranjsko.

S privolitvijo deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

I. člen.

Učnina je odpravljena po vseh ljudskih in meščanskih učilnicah Kranjske vojvodine, samo na Ljubljanskih učilnicah te verste ne.

II. člen.

Občinskemu svetovalstvu deželnega glavnega mesta Ljubljanskega se daje pravica, da po Ljubljanskih učilnicah, zaznamovanih v I. členu, učnino še dalje obdrži, in to, ali kolikoršna je bila do zdaj, ali manjšo, ali da jo vso odpravi.

III. člen.

Moč izgubivajo vsa določila deželne postave od 29. aprila 1873. l., št. 21, kar jih je gornjima členoma navzkriži.

IV. člen.

§§. 45 in 46 deželne postave od 29. aprila 1873. l., št. 21, sta ovržena, ter namesto njiju naj moč dobodo naslednja določila.

V. člen.

Učilniška poslopja zidati,drževati ter dajati jim notranjo opravo (pokrivati stroške za kurjavo, osvečavo in snaženje prostorij, kakor tudi za učna sredstva) je dolžnost šolske občine. (§. 33 deželne postave od 29. aprila 1873. l. št. 21.)

VI. člen.

Ako se uže poprej vidi, da učilniških prihodkov (§§. 36. in 37. deželnega zakona od 29. aprila 1873. l., št. 21) ne bode dovolj, da bi se prihodnje leto mogli z njimi poplačati umerjeni razhodki učilniške občine (razven učilniške občine dež. glavnega mesta Ljubljanskega), naj se doplača razven stroškov v V. členu navedenih iz normalno-učilniškega zaklada, kolikor je presežka.

Če prihodkov normalno-učilniškega zaklada nij dovolj, da bi zalegli za njegove potrebe, naj se po deželnem zakonodavstvu razpiše po teh potrebah umerjen poseben deželni zaklad za normalno-šolski zalog na vse neposrednje, prikladom za deželni in zemljo-odvezni zalog podvržene davke (ravzen tistih v Ljubljanskem mestnem okraju). Preudarjeni troški učilniških občin naj se v to namero o pravem času po deželnem učilniškem svetovalstvu položé pred deželni odbor.

VII. člen.

Za ustanovitev in razhodke ljudskih učilnic v deželnem glavnem mestu Ljubljanskem naj potrebno skrb ima njegovo občinsko svetovalstvo, katero je upravičeno v to namero na vse neposrednje davke brez izrednega priklada razpisati do po 10 gld. učilniškega naklada od vsakih 100 gld. rednega davka. Za višje odstotke učilniškega naklada je treba deželnega zakona.

VIII. člen.

Občine, v katerih je domačega učilniškega zaklada zadosti, da z njim zalagajo vse potrebe svojih ljudskih učilnic, imajo pravico, s prebitki, če jih je morebiti od tega zaklada kaj, plačevati deželne naklade normalno-šolskega zaloga v občini predpisane.

IX. člen.

Za ustanovitev in razhodke meščanskih učilnic naj potrebno skrb imajo učilniški okraji, kateri so upravičeni, v to namero na vse neposrednje davke brez izrednega priklade razpisati do po 10 gld. okrajnega učilniškega naklada od vsakih 100 gld. rednega davka.

Za višje odstotke tega naklada je treba deželne zakona.

X. člen.

Ta zakon stopi v moč 1. januarja 1875. leta.

XI. člen.

Mojima ministroma za bogočastje in nauk ter za financije naročam, ta zakon zvršiti.

Gödöllö, dne 19. decembra 1874.

Franc Jožef l. r.

Pretis l. r.

Stremayr l. r.

Dopisi in novice.

Iz Gorenjskega. — Prebravšim g. F. Stegnar-jev »Odgovor Schltzg.-i« v zadnjem listu »Tovariš-a« prišel nam je nehotoma v spomin dobro znani pregovor: »En norec vé več vprašati, kakor mu sto modrih more odgovoriti«. Enak je namreč ta pregovor na las unemu, ki se glasi: »Zabavljati je lahko, bolje narediti pa težko.« Kdor djanje in nehanje ljubljanske »Schltzg.-e« koljč-kaj hoče prevdarjati, pride k spoznanju, da kakor ima slaboglasna »Presse« lažnjivi »Motto«: »Gleiches Recht für Alle«, enako tako si bi smela »Schltzg.-a napisati na čelo napis: »Mi smo mi, a vi (národní učitelji) ste naše smeti«. To da, v resnici ta »mi« zastoji le v psovanju, zabavljanju in družih enacih junaških činih; da bi pa učenjaki imenovanega »lista« pokazali tudi kaj djanjskega, kar bi našemu šolstvu v resnici moglo koristiti, tega bomo zastonj pričakovali menda do sodnega dneva. —

Gospod Stegnar ni nikdar razglaševal svojega zemljevida kot nedosegljivo in neprekosljivo delo; boljše je bil pa vender, kot oni, katerega nemškutarski učitelji izdali — niso. Za uk zemljepisja v pričetnih ljudskih šolah nam tudi posebno na tančno sestavljenega zemljevida treba ni, in ko bi bil g. Stegnar narisal v svojo karto še gorovje in kantonske ceste, bi zadostovalo njegovo delo, ponovim odločno, pričetnim ljudskim šolam, ki niso »univerze« niti »gimnazije« popolnoma. Kar pa na Stegnarjevem začasnem zemljevidu manjka, to dodá po večjem menda vsak učitelj lahko sam; zakaj, ne mislite vi ljubljanski mogočniki! da smo učitelji zunaj po deželi tako zelo nevedni in

zabiti, da bi otrokom ne vedili na zemljevidu pokazati, kje stoje n. p. Triglav, Koroško-štajarski mejniki, Črna perst, Porežén; notranjski Snežnik, dolenski Gorjanci i. t. d. Staviti bi pa tudi hotli stoták na sold, da, ko bi bil izdal kdo izmed ljubljanskih velemožev in njih veroizpovedanja omenjeni zemljevid, nihče bi se ga ne bil smel s kritiko dotakniti, marveč v časti ga bili morali ineti vsi kranjski učitelji, kakor ima Turčin svoj »korán«. To da, — g. Stegnar, kateremu zmožnosti nemore odrekati nikdo, ako ne gleda skozi nemčurske naočnike, g. Stegnar prederzne se biti vkljub temu, da je c. k. okrajni šolski nadzornik, še vendar narodnjak, in v tem tiči njegova pregreha, toraj: — v blato z njegovim izdelkom! Bog nas varuj! vsi slovenski učitelji nismo mogli biti rojeni dol v kočevskih hribih; — če spoštujemo toraj svojo narodnost in se ne sramujemo milega maternega jezika, pustite nas zaradi tega na miru. Mi hočemo ostati zvesti narodski postenjaki; vi pa bodite magari še desetkrat večji veterjnaki, in s tem: mirna Bosna! — . . . vič.

— *Prist.* V taistem času, ko še ni bilo »Schltzg.-e«, da bi bila javno mnenje kazila, niti vrednikov in vredničičev temu listu, ki bi bili terorizirali narodne učitelje, je g. Stegnar narisal tudi sestavo metrične mere, kar je bilo tačas silo potreba, ker nismo imeli takih pripomočkov v slovenskem jeziku. — Ko je pa prišla Guenetova meterska mera predstavljena v slovenskem jeziku, je priporočal g. Stegnar sam te table, rekoč, da so boljše od njegovih. Iz tega se vidi, kaj vodi g. Stegnarja pri njegovim delovanji. — Vendar pa mora vsak učitelj, ki pozna Steg. sestavo metrične mere, spoznati, ako hoče resnico govoriti, da se pri mladini lože podučuje po Steg. sestavi, kakor po Guenetovi, posebno, kar se tiče tako potrebnega primerjanja stare mere z novo. — Kar pa se tiče Stegnarjevega zemljevida, zadostuje po vsem temu, kar tirja 148. ber. vaja II. berila. Na drugačno berilo se pa g. Stegnar ni mogel ozirati, ker ga tačas nismo imeli, niti ga še sedaj nimamo.

— *Iz seje c. k. dež. šl. sveta* dne 21. januarija 1875. Perovodja prebere rešene vloge. — Ravnatelj u c. k. realne gimnazije v Rudolfovem se prizna četrta petletna doklada. — Sporočilo c. k. k. dež. šl. nadzornika v nadzorovanji šol v Šentvidu pri Berdu, na Berdu in v Ratečah se vzame v vednost. — Začasní učitelj v Krašnji postane učitelj (zač.) v Žužemberku in konec februarja 1875. l. popusti sedanjo službo, kar se je vzelo na znanje. — Dva učenca in 4 učenke na vadnici oprosté se šolnine. — C. k. deželni vladi se naznanijo lj. šole v Cerknici in Vodicach, da dobe Laherjev tablô čebeloreje. — Deržavno štipendijo 50 gl. dobi kandidatinja I. razreda H. I. po smerti neke druge. — Učiteljskemu kandidatu se ustavi obrok derž. štipendije, izplačiven konec januarija, ako se poboljša, ima naprej vzivati štipendijo. — C. k. okrajni šl. svet v Kočevji predlaga svoje pozvedbe zastran farovža v Koprivniku za šolo s tem, da se Verderberjeva zapuščina prepušča farovžu, predlaga pa tudi prošnjo občine, da ji ostane deržavna podpora 1200 gl., privoljena za zidanje šole, tudi v tem slučaju, ako se načert prearedi; predložilo se bode sl. ministerstvu. — Nek učitelj na bivši c. k. normalni šoli, ki je že od svoje plače 420 gl. odrajtal službeno takso, plačal bode v pokojninski zavod le toliko, kolikor njegova sedanja plača s petletnimi dokladami vred, presega ono prvotno svoto. — Prošnja nekega učitelja na realki, da bi se njemu, enoletnemu prostovoljcu, spregledala vojaška služba, predlaga se deržavnemu vojnemu minist. — C. k. okr. šl. svet v Radovljici nasvetuje, da bi se namestna učitelja postavila na dvorazredni šoli v Radovljici in v Zaspéh. — Odobri se, in namestovalca bota imela nagrado iz prihodkov spraznjenih služeb. — Šola v Suhorjem bode dobila iz normalne šolske zaloge

600 gl. pripomoči, da popolnoma dodela šolsko poslopje. — Na dopis kranjskega deželnega odbora, v katerem se obznani sklep deželnega zbora zastran troške-nega prevdarka 4razredne ljudske šole v Toplicah pri Zagorji, odgovori se v smislu §. 60. derž. p. 14. maja l. 1869 št. 62. derž. zak., ko se ob enem naznani izid o preskuševanju troškinega prevdarka. — C. k. okraj. šl. svetu se tudi vkaže, da naj se v porazumljenji z rudnikom šolsko poslopje za stalni namen ljudskega poučevanja šolske občine vknjiži. — Ravnateljstvo ljubljanske gimnazije predlaga prošnjo »Sokola«, v kateri zahteva odškodnine za izdajke pri poučevanju gimnazialnih učencev l. 1871/72. — Na to se tako odgovori, da se je za vse troške pri poučevanju, za kurjavo i. t. d. odškodnina že odmerila in splačala, dež. šol. svet nemore privoliti še posebne odškodnine. — Prošnja nekega upokojenega lj. učitelja za zvišanje penzije, odda se deželnemu odboru, da naj priterdi, da se temu učitelju izvanredno k letnemu donesku doda še nekaj iz kraj pokoj. zavoda.

Dne 4. svečana 1875. Predsednik, vodja c. k. deželne vlade, vitez Vidman obžaluje smert uda dež. šl. sveta, g. dr. Etbina Coste. — Preberó se rešene vloge. — Sporočilo derž. šl. nadzornika za humanistično stroko o nadzorovanji c. k. realne gimnazije v K. m. januarija t. l. se je vzelo v znanje in predložilo sl. ministerstvu. — Zapisek učil za prosto risanje na c. k. gimnaziji v Ljubljani potrebnih, se je predlagal ministerstvu z nasvetom, da se odobri. — Sl. ministerstvu se je predložilo poročilo ravnateljstva višje državne realke o obert-nijski šoli, ter ob enem prosilo za državno podporo (subvencijo) 2000 gl. za l. 1874/5. — Na realki ima jenjati prvo polletje s koncem m. februarija. — Slav. ministerstvu se predlaga: prošnja bivšega učenca na c. k. učiteljišču, da nadaljuje svoje študije; potem prošnja, za privoljenje, podvreči se učiteljskemu spraševanju za meščanske šole, da bi se pregledala zrelostna skušnja in dve-letna praksa pri šolstvu. — Posvetovalo se je o ukaznem načertu sl. c. k. mi-nisterstva zastran določeb, kako imajo vredjena biti šolska poslopja za javne ljudske in meščanske šole in o skerbi za zdravje po teh šolah; nasvetuje se nekaj prememb in tako se predlaga sl. ministerstvu. — C. k. okraj. šl. svetu v Černomlju so se nazaj poslala pisma, v katerih se je obravnovalo za meščansko šolo v tem okraji. Naročilo se je, da naj se dalje obravnava, in tudi se je ukazalo, naj se razširjujejo ljudske šole. — Slavno c. k. ministerstvo se je vnovič prosilo, naj privoli, da se napravi poslopje za možko in žensko c. k. učiteljišče; vhodi naj bodo ločeni, stavili so se nasveti, kako dobiti pripravn prostor za poslopje, a še poprej se bode načert predložil zdravstvenemu svetu v odo-brenje. — Krajnemu šolskemu svetu v Šmartnem pri Litiji se je privolilo 1000 gl. državne podpore v pripomoč pri šolskem zidanji, prošnja pa za pripomoč iz kranjskega šolskega zavoda se predlaga kranjskemu deželnemu odboru, da postavi v proračun doplatež tega, kar se bode še l. 1875 potrebovalo. C. k. okr. poglavarstvu v Litiji se je odgovorilo, da ni ga zaderžka, da bi se ne predpi-sala in pobirala 50 % doklada za šolo v Šmartnem, ker je pričakovati, da bode tudi deželni zbor to pobiranje odobril, kar bode predlagal deželni odbor; šolska občina je tako dolžna vkladati za šolsko zidanje, ker je to že poterjeno in je neogibljivo potrebno, da se šola postavi. — Neki c. k. okraj. šolski svet je vprašal, kako ima ravnati z zanikernimi kraj. šolskimi sveti. Napotil se je na §. 23. šolsk. nadzorstva št. 11. in pristavilo se je, da ima okrajni šolski svet že sam po sebi oblast do podredjenih oblasti, in je tudi odgovoren za spolno-vanje postav. — Sporočilo ravnateljstva državne gimnazije v Kočevji, da se mu privoli denar za napravo telovadnega orodja, predlaga se slavnemu minister-

stvu. — Nekemu lj. učitelju se je odreklo izplačilo plače za 3 mesce naprej. — Od l. 1876 bode plača lj. učitelju Preddvorom (okr. Kranjskega) po 500 gl. na leto. — Srenja v Kropu za l. 1873/74, v katerem ni bilo učitelja, ne bode plačevala šolnine, a druge davščine ostanejo, ker vsled postave 29. aprila 1873 št. 22. se drugi prihodki vplačujejo v učit. pokojninski zavod.

Iz Ljubljane. Hranilnica Ljubljanska je v poslednjem svojem obnem zboru razdelila te-le darove: Ubožnici Ljubljanski 2500 gld., — zavodu malih otrok 200 gld., — katoliškemu društvu za zimsko obleko ubozih otrok 100 gld., — gimnaziji Ljubljanski 200 gld., Novomeški 100 gld., Kranjski 100 gld. in Kočevski 100 gld., — Ljubljanski realki 200 gld, učiteljski pripravnici 100 gld., obema mestnima šolama v Ljubljani po 150 gld., — »Schulpfennig-u« 100 gld., »Národní šoli« 100 gld., — nunski dekliski šoli v Ljubljani 300 gld., — nunski dekliski šoli v Škofiji Loki 100 gld., — ljudski šoli v Novem mestu 100 gld., — protestantski ljudski šoli v Ljubljani 200 gl., — muzični šoli Ljubljanski 200 gld., — družbi bolnikov v Ljubljani 100 gld., požarni družbi v Ljubljani 200 gld., — bolnišnici otroški v Ljubljani 200 gld., — bolnišnici deželni za Ljubljanske bolnike 200 gld., — za kosilo Kranjskih ubozih dijakov v Gradcu 150 gld., — družbi diurnistov 100 gld., — za podporo nemškemu gledališču 300 gld., — zgodovinskemu društvu v Ljubljani 100 gld., — mestni godbi 100 gld., — družbi rokodelskih pomočnikov v Ljubljani 50 gld. — V tem zboru je bil tudi račun stroškov za zidanje nove realke naznanjen, ki znašajo čez 480.000 gld.

— Ob štajarski Savi šolstvo verlo napreduje. Na Blanci se je letos otvorila Irazredna ljudska šola. V Sevnici je bila pred 3 leti v starem poslopji Irazredna šola, zdaj pak je uže 3 razredna v lepem, čisto novem, kaki grajščini podobnem poslopji. Tudi Rajhenburg je imel pred 4 leti le Irazredno šolo, koja je zdaj že trirazredna. — Brežkej 4razrednej deški šoli sta prirastla še dva razreda dekliske šole. Tudi Videm hrani v svojej sredi hvalevrednih prijateljev šolskega napredka, kojim je vedno najnujnejša skerb, da kupijo pripravnega prostora in prej, ko prej zidajo novo šolo. Staro ondošno šolsko poslopje svojim namenom pač ne more več zadostovati. Besede mikajo, zgledi pa premaknejo. Sosednjega Krškega mestica jelo je sram biti, da ima samo Irazredno šolo, a kako si pomagati k več razrednej. Dobrodejno se vsmili v tej zadevi hvalevredni g. Hočevar, ter jim obljubi, ka hoče zidati ne le 4razredno lj. šolo, temuč tudi eno srednjo šolo, za kar že pripravljajo. — Na ta način naj se stanje ljudstva zboljšuje! »Neumnost je naj dražja stvar na svetu.« V. J.

Iz c. k. založbe šolskih bukev pride na Kranjsko po številu šolskih otrok 1919 gl. 43 kr. Razdeljuje se to po okrajih tako-le: Kerško dobiva 231 gl. 77 kr.; Postojna 208 gl. 70 kr., Kočevje 200 gl. 95 kr., okolica ljubljanska 188 gl. 56 kr., Kamnik 188 gl. 56 kr.; Kranj 183 gl. 90 kr., Rudolfovo 148 gl. 45 kr., Planina 139 gl. 12 kr., Černomelj 126 gl. 74 kr., Radovljica 112 gl. 77 kr., Litija 97 gl. 28 kr., mesto Ljubljana z vadnico 92 gl. 63 kr. Vloge, v katerim se prosi za bukve, se predlagajo naj dalje do konca marcija pri c. k. dež. šl. svetu.

(*Skušnje na kmetij. šoli v Gorici.*) Kakor je »Gosp. list« naznanil v 2. štev. bile so 4. in 5. p. m. preskušnje za prvo šolsko polletje zjutraj od 9 — 12, popoldne od 2 — 5. Izpraševalo se je iz sledečih predmetov: Iz trtoreje, iz poljedelstva oddelek »obdelovanje travnikov in pašnikov, gozdarstvo, gospodarstvo, živalstvo, anatomija.

— *Iz seje deželnega odbora 5. marca.* Zarad stalne osnove in vredbe nadaljevalne šole za obertnjiske učence v Novem mestu se je deželni odbor obrnil na c. k. deželni šolski svet ter je naročil Novomeškemu županstvu, da v porazumljeni z vodstvom Novomeške gimnazije poroča o vseh potrebščinah te šole, namreč o potrebnih šolskih prostorih, o stroških za kurjavo in svečavo, o učnih pripomočkih, o nagradah za učitelje itd., kakor tudi o tem, koliko dotičnih stroškov prevzame mestna občina.

— Za nakup deželne kmetijske šole na Dolenjskem je presvitli cesar potrdil sklep lanskega deželnega zbora, da sme deželni odbor do 80.000 gold. svojih obligacij prodati.

— Od kod ime »Fibel«. — Abecednico je prvi spisal Gotthelf Fibel. Ko je prišla ta knjižica na svitlo, so veliko od nje govorili in pisali o »Bienrodische Fibel.« Take knjižice so imenovali Fibel, ker lastno ime je postalo splošno ime.

— Odbor društva sv. Mohorja je letos obdaroval naslednje rokopise: 1. »Največi revež« — obraz iz vsakdanjega življenja, spisal J. Ogrinec; 2. »Hranilnice in posojilnice na kmetih,« sp. dr. Jože Vošnjak in 3. »Menjice in menjične pravice« sp. J. Tonejec. Povesti: »Zlatovlaska« in »Možu oralo, ženi kuhlja«, ste sprejeti v porabo; vsi drugi rokopisi so bili pošiljalcem zopet izročeni.

— † Umerl je 4. marcija g. Valentin Krek, učitelj v Komendi pri Kamniku. Ranji je bil rojen v Selcah na Gorenjskem l. 1837; svoje dni je bil prav spreten in marljiv učitelj. Bolehal je dalj časa, nesrečna operacija po nekem mazaču je bila bajé bližnji vzrok njegovi smerti. — V Šentjanzi, soštanj. okraji, Josip Veljak, učit. — V Soštanji na slov. Štajarskem tamošnji učitelj g. Peter Musi nagle smerti. Odlikovan je bil s zlatim križcem, in je bil že eno leto v pokoju. Bil je narodnjak in svoje dni tudi dopisovalec »Tov.« N. v m. p.!

— Učiteljska spraševanja v Ljubljani bodo 19. aprila t. l. Skrajni čas za razglašenje je do 12. aprila. Na poznejše vloge se ne bode ozir jemalo. Spraševanci naj se kar 19. aprila ob 8. uri dopoldne oglasé na c. k. učiteljsku, da se začne pismeno spraševanje.

Zahvala.

Gosp. dr. Valentu, ki je podaril „Narodni šoli“ 5 parov železnih róčnikov za telovajo, da se podelé kaki šoli, izrekuje dolžno zahvalo
Odbor „N. šole“.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Dobernčah učit. služba, l. p. 450 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 20. marcija pri krajnem šolskem svetu v Dobernčah. (Post Treffen. Unterkrain.)

Na Štajarskem. V Št.-Jurji pod Rifnikom na 4razredni ljudski šoli učiteljska služba s služnino III. razreda. — Prošnje do konca marcija krajnemu šl. svetu v Šent-Jurji pod Rifnikom (an der Südbahn).

Premembe pri učiteljstvu.

G. J. Čuk iz Poloma v Kočevji v Dolenjo vas pri Ribnici.

Popravek. V zadnjem listu »Tov.« str. 68. — 4. Otle mere beri: Jeden liter = $\frac{16}{1000}$ vagana.